

Zápis z jednání VZRe

Den: 12. 12. 2023

Čas: 10:00–13:00

Místo: Zasedací místnost č. 201, Rytířská 539/31, Praha 1 a v online prostoru Webex

Přítomni: dle prezenční listiny (u originálu)

Program jednání

1. EHRA Zpráva o bariérách ve vstupu do adiktologických zařízení pro uprchlíky z Ukrajiny
2. Dopady novely zákona o sociálních službách na adiktologické služby
3. Pilotní projekt aplikační místnosti v ČR
4. Změna formátu setkávání VZRe
5. Aktuální situace v oblasti závislostí v České republice
6. Vyhodnocení pilotního programu distribuce naloxonu a informace o probíhajícím projektu *Časný záchyt hepatitidy C u osob užívajících drogy injekčně realizovaném ÚZIS*
7. Aktuality Odboru protidrogové politiky
8. Aktuality z krajů

Průběh jednání

Vedoucí Oddělení koordinace a financování protidrogové politiky, Mgr. Kateřina Horáčková, přivítala členy VZRe a zahájila poslední jednání v r. 2023.

1. EHRA Zpráva o bariérách ve vstupu do adiktologických zařízení pro uprchlíky z Ukrajiny

Mgr. Ria Al-Halabiová (Sananim) představila Zprávu o bariérách ve vstupu do adiktologických zařízení pro uprchlíky z Ukrajiny (dále „Zpráva“). Zpráva byla vytvořena na základě zkušeností získaných přímo od ukrajinských válečných uprchlíků prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů a z dat získaných na platformě „*dostup.health*“. Na tvorbě též spolupracovalo mnoho odborníků ze služeb přímé péče. Na Ukrajině převažuje nitrožilní užívání opiodů, na rozdíl od ČR, kde je dominantní užívání pervitinu. Zpráva rozděluje bariéry na strukturální a systémové. Jednou z bariér je nedostupnost a dlouhá čekací doba na zařazení do substituční léčby metadonem, jenž je dominantním substitučním preparátem na Ukrajině. Problémem je také jazyková bariéra a to zejména u přijetí do pobytových služeb. Další úskalím je silná stigmatizace ukrajinských uprchlíků. Jednou z bariér je také problematika získávání víz a zařazení do systému zdravotního pojištění v ČR. Problém by mohl být řešen pomocí tzv. case managementu, jenž je postaven na doprovázení a pomoci klientům skrz spolupráci několika institucí (organizací), jejichž služby jsou vzájemně koordinovány. Následná diskuze se věnovala možným příčinám vzniku bariér popsanych ve Zprávě a zkušenostem Mgr. Al-Halabiové při práci s ukrajinskými klienty v Kontaktním centru Sananim.

2. Dopady novely zákona o sociálních službách na adiktologické služby

Mgr. Eva Heisslerová (MPSV) informovala o připravované novele zákona o sociálních službách. Novela předpokládá změnu v oblasti víceletého financování sociálních služeb. Změna by se měla týkat také vícezdrojového financování sociálních služeb ze strany krajů a obcí. Směrná čísla budou zachována. Další změna se týká spolupráce sociálních pracovníků obcí s rozšířenou působností s dalšími zainteresovanými subjekty. Předpokladem je také

Výbor Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislosti

Výbor zástupců regionů

navýšení sankcí poskytovatelům sociálních služeb při závažném porušení zákona. V neposlední řadě by mělo dojít k navýšení příspěvku na péči. Navazující diskuze se týkala doplňujících dotazů a připomínek na připravovanou novelu zákona o sociálních službách a vyjasnění některých nesrovnalostí. Diskuze se rovněž vedla okolo příprav Metodiky pro dotační řízení na sociální služby MPSV na r. 2024 a role adiktologických služeb v tomto dotačním řízení. Metodika by měla být schválena ministrem a následně zveřejněna každým dnem.

3. Pilotní projekt aplikační místnosti v ČR

Mgr. Barbara Janíková (Podané ruce) představila pilotní projekt mobilní aplikační místnosti v ČR, jenž byl spuštěn v říjnu 2023 v Brně. Samotnému spuštění předcházela odborný výzkum a průzkum mezi nitrožilními uživateli drog. Aplikační místnost je odborná adiktologická služba, ve které si mohou lidé užívající drogy pod dohledem odborného personálu aplikovat přinesené návykové látky v bezpečnějších a hygienicky nezávadných podmínkách, a kde probíhá intenzivní poradenství směřující k prevenci předávkování a jeho rizik. Mezi benefity této služby patří také zvýšení míry zapojení uživatelů do léčby závislosti, bezpečná likvidace injekčního materiálu, včetně snížení injekčního užívání na veřejnosti a snížení rizika šíření krví přenosných infekcí. Aplikační místnost také snižuje riziko smrtelného předávkování. Po celém světě je provozováno cca 100 aplikačních místností a první byla otevřena již v roce 1986 ve Švýcarsku. V Brně funguje aplikační místnost ve formě upravené sanitky, kterou obsluhují dva pracovníci terénní služby a jeden pracovník Červeného kříže. Místnost je otevřena každý den po dobu dvou hodin. Navazující diskuze se věnovala dotazům na fungování brněnské aplikační místnosti v praxi a prostorům, ve kterých by bylo též možné provozovat aplikační místnost (např. lodní kontejner).

4. Změna formátu setkávání VZRe

Mgr. Kateřina Horáčková informovala o návrhu na změnu formátu setkávání VZRe. Návrhem je pořádat dvoudenní jednání VZRe, které by se konalo 1x ročně. Zástupci OPK obdržely pozitivní vyjádření jednotlivých KPK ke konání dvoudenního VZRe. První takto koncipované setkání by se konalo na přelomu dubna/května 2024 a zaměřilo by se na vzdělávání a praktické workshopy. Hlavním tématem by mohlo být např. financování adiktologických služeb nebo sběr a práce s daty v oblasti závislosti. Předpokladem je též pozvání místních protidrogových koordinátorů. Nad rámec tohoto dvoudenního setkání zůstane klasická forma jednání VZRe, tj. hybridní varianta, zachována. O finální podobě a programu dvoudenního jednání VZRe bude rozhodnuto na příštím jednání.

5. Aktuální situace v oblasti závislosti v České republice

Mgr. Pavla Chomynová, vedoucí Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti (NMS), informovala o aktuální situaci v oblasti závislosti v České republice. Spotřeba alkoholu mezi dospělými je vysoká. Míra užívání a zneužívání psychoaktivních léků je problematická, jedná se o jedinou oblast, ve které dominuje užívání mezi ženami. Zkušenosti s nelegálními drogami u dětí a dospělých dlouhodobě klesá. Užívání konopných látek v dospělé populaci je dlouhodobě stabilní. V ČR je nízký výskyt infekčních onemocnění a úmrtí spojených s užíváním drog. V oblasti hazardních her dlouhodobě mírně narůstá počet hráčů, a to zejména v online prostoru. NMS nově sleduje také data o užívání kratomu.

V navazující diskuzi Mgr. Chomynová informovala o zkrácení rozsahu jednotlivých zpráv (6 tematických + 1 souhrnná) z důvodu omezených personálních kapacit a náročnosti zpracování všech zpráv během jednoho roku. Zkrácení se dotklo též některých informací z krajské úrovně. Tyto informace budou vydány samostatně ve formátu periodika „Zaostřeno“. Závěrem diskuze se Mgr. Horyanský dotázal, zda by bylo možné interpretovat výsledky až na

úroveň krajů. Podle Mgr. Chomynové to možné v některých případech je a mohou se pokusit nad tímto zamyslet.

6. Vyhodnocení pilotního programu distribuce naloxonu a informace o probíhajícím projektu *Časný záchyt hepatitidy C u osob užívajících drogy injekčně realizovaném ÚZIS*

Mgr. Barbora Orlíková PhD. (NMS) představila vyhodnocení pilotního programu distribuce naloxonu. Pilotní projekt byl schválen Radou vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislosti (dále „Rada“) v r. 2020 a následně spuštěn v r. 2021. Projekt je koordinován ze strany NMS. Projekt byl v r. 2021 zahájen v 7 městech v celkem 16 programech, které byly vybrány s ohledem na poměrně vysoký výskyt lidí užívajících opioidy rizikově v lokalitách, ve kterých působí. V r. 2022 bylo do projektu zapojeno 26 programů ve 13 městech. V I. 2021–2022 bylo vydáno celkem 484 ks přípravku nosního spreje Nyxoid a podařilo se odvrátit celkem 65 případů předávkování opioidy. Úskalím projektu je omezená dostupnost přípravku a nutnost jeho objednání s dostatečným časovým předstihem. V r. 2023 Rada schválila pokračování programu jako běžné intervence v adiktologických službách na území ČR.

Následně informovala o probíhajícím projektu *Častý záchyt hepatitidy C u osob užívajících drogy injekčně realizovaném* ve spolupráci s ÚZIS. Předmětem projektu je příprava a otestování možnosti zavedení časného záchytu hepatitidy typu C u injekčních uživatelů drog a jejich zařazení do systému zdravotní péče. Toho bude dosaženo ve spolupráci s přibližně 25 nízkoprahovými programy a 20 klinickými centry.

7. Aktuality Odboru protidrogové politiky

Mgr. Horáčková informovala o aktualitách z Odboru protidrogové politiky. Do 11. prosince 2023 bylo možné podávat žádosti o dotace v rámci dotačního titulu „Protidrogová politika“ ÚV ČR na r. 2024. Setkání Dotačního výboru proběhne pravděpodobně na konci února v hybridním formátu. KPK byli dotázáni, zda upřednostňují hodnocení projektů přímo v aplikaci nebo přes excelovou tabulku. KPK odpověděli, že se přizpůsobí. Aplikace k výkaznictví AdiData bude v testovací fázi spuštěna k 1. lednu 2024. V r. 2024 bude nadále funkční aplikace UniData Lite, ve které bude možné vést výkaznictví s plnou uživatelskou podporou. Od r. 2025 se předpokládá podpora pouze aplikace AdiData. Z tohoto důvodu proběhne dne 16. ledna 2023 online školení k aplikaci AdiData.

Dále Mgr. Horáčková sdělila informace o stavu obnovení certifikací odborné způsobilosti adiktologických služeb. V současné době je vyhodnocována zakázka na Certifikační agenturu a připravuje se vzdělávací kurikulum pro certifikátory. Spuštění procesu certifikací se předpokládá během roku 2024. Certifikáty budou službám prodlouženy do r. 2025, pokud neproběhne místní šetření dříve. KPK byli požádáni o zohlednění prodloužení certifikací do krajských metodik pro dotační řízení. Dne 29. listopadu proběhl v Hrzenském paláci interaktivní seminář pro poskytovatele adiktologických služeb před spuštěním procesu certifikací. Další aktuality se týkaly zveřejnění Výroční zprávy o situaci v oblasti závislosti v krajích za r. 2022, připravovanému návrhu regulace trhu s konopím, regulace psychomodulačních látek a dekriminalizaci drogové politiky. Na závěr byli KPK požádáni o participaci na průběžném hodnocení aktivit Akčního plánu politiky v oblasti závislosti 2023-2025, jenž bude probíhat příští rok na jaře.

8. Aktuality z krajů

KPK informovali zástupce OPK o aktualitách z krajů. Mgr. Kobzáň informoval o navýšení finančních prostředků ve Fondu prevence na r. 2024. Dále předal informaci o krátkodobém

Výbor Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí

Výbor zástupců regionů

výpadku substitučního přípravku Suboxone na území Středočeského kraje a navyšujícímu se počtu závislých na alkoholu. Důvodem je pravděpodobně špatná ekonomická situace, kdy uživatelé nahrazují nelegální drogy alkoholem. Mgr. Starostová informovala o snaze Olomouckého kraje realizovat na území kraje projekty komunitní prevence a požádala zástupce OPK o komunikaci s policií ohledně způsobu provádění prevence v ČR. Rovněž upozornila na neadekvátní zásahy policie směrem ke klientům. Následně sdělila, že s velkou pravděpodobností bude v kraji zpracována analýza potřebnosti a dostupnosti adiktologických služeb. Mgr. Kobzán doplnil, že v Středočeském kraji je v plánu též realizace obdobné analýzy. V Ústeckém kraji byla schválena nová Strategie prevence závislostí Ústeckého kraje na období 2024-2028 a v r. 2024 dojde k výraznému navýšení financování oblasti prevence rizikového chování. V r. 2025 budou navýšeny finanční prostředky také v Programu na podporu protidrogových služeb. Závěr jednání se věnoval dotazu pana Mgr. Horyanského na analýzy, které sledují výskyt drog v odpadních vodách a jsou často medializovány bez možnosti vyjádření OPK. NMS připraví na příští jednání vyjádření k těmto analýzám.

Úkoly:

- OPK pošle prezentace z jednání
- OPK kontaktuje zástupce policie a MV ohledně realizace prevence na území ČR

V 13:55 hod. bylo jednání VZRe ukončeno.

Zapsal: Mgr. Daniel Frič, v. r.

Dne: 15. 12. 2023